

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU6

En modernisering av lagen om skiljeförfarande

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i lagen om skiljeförfarande och i utsökningsbalken.

Regeringens förslag innebär att lagen om skiljeförfarande moderniseras i syfte att skiljeförfarande även fortsättningsvis ska vara en effektiv och rätts-säker form av tvistlösning. Moderniseringen syftar även till att lagen ska vara lättillgänglig, även för utländska tillämpare, och till att attrahera internationella skiljeförfaranden till Sverige.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2019.

I betänkandet finns två särskilda yttranden (M, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:257 En modernisering av lagen om skiljeförfarande.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

Utskottets överväganden.....5

 En modernisering av lagen om skiljeförfarande5

Särskilda yttranden10

 1. En modernisering av lagen om skiljeförfarande (M, C, KD, L)10

 2. En modernisering av lagen om skiljeförfarande (V).....10

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....11

 Propositionen11

Bilaga 2

Regeringens lagförslag12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

En modernisering av lagen om skiljeförfarande

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1999:116) om skiljeförfarande,
2. lag om ändring i utsökningsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:257 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 15 november 2018

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Tomas Tobé (M), Petter Löberg (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Kristina Axén Olin (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD), Richard Jomshof (SD), Juno Blom (L) och Magnus Oscarsson (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2017/18:257 En modernisering av lagen om skiljeförfarande. I propositionen föreslår regeringen att lagen om skiljeförfarande moderniseras i syfte att skiljeförfarande även fortsättningsvis ska vara en effektiv och rättssäker form av tvistlösning.

Inga motioner har väckts med anledning av förslaget.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

En modernisering av lagen om skiljeförfarande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag. Förslaget innebär att lagen om skiljeförfarande moderniseras i syfte att skiljeförfarande även fortsättningsvis ska vara en effektiv och rättssäker form av tvistlösning.

Jämför särskilt yttrande 1 (M, C, KD, L) och 2 (V).

Propositionen

Bakgrund

Skiljeförfarande är en form av privat rättskipning avseende tvister som parterna kan förlikas om. Skiljeförfarande regleras i lagen (1999:116) om skiljeförfarande och bygger på principen om avtalsfrihet. Många av lagens bestämmelser är dispositiva, dvs. bestämmelser som parterna kan avtala bort. Förfarandet syftar till att snabbt och slutligt avgöra tvister utan insyn utifrån. Skiljeförfarandet har även en betydande internationell prägel.

Enligt regeringen finns skäl att nu modernisera lagen för att skiljeförfarande ska fortsätta att vara en effektiv och attraktiv form av tvistlösning och för att Sverige ska kunna bevara och utveckla sin framskjutna position internationellt. Regeringen anser att en utgångspunkt även fortsättningsvis bör vara att lagen om skiljeförfarande ska erbjuda en effektiv och samtidigt rättssäker form av tvistlösning. En annan utgångspunkt bör enligt regeringen vara att lagen ska vara modern och lättillgänglig, även för utländska tillämpare. Sverige har en mycket stark ställning internationellt och åtnjuter ett högt förtroende hos de som verkar inom internationell tvistlösning.

Domstolsprövning av skiljemännens behörighet

Skiljemännen får enligt 2 § lagen om skiljeförfarande pröva sin egen behörighet att avgöra tvisten. Att skiljemännen får pröva sin egen behörighet hindrar emellertid inte en domstol från att kunna pröva samma fråga på begäran av en part. En part kan alltså, i stället för att begära att skiljenämnden prövar behörighetsfrågan, under pågående skiljeförfarande väcka en fastställsetalan vid tingsrätten angående skiljemännens behörighet.

Enligt regeringen är det dock en processekonomisk fördel om domstolsprövningen av behörigheten kopplas närmare skiljeförfarandet. Regeringen föreslår därför att det bör införas en ordning som innebär att om skiljemännen i ett beslut under förfarandet har funnit att de är behöriga att avgöra tvisten, kan en part som är missnöjd med beslutet begära att frågan prövas av

hovrätten. Talan ska väckas senast 30 dagar från det att parten fick del av beslutet. Ändringen bedöms innebära bättre förutsättningar för att behörighetsfrågan ska kunna avgöras snabbare.

Samtidigt med den nya överprövningsmöjligheten anser regeringen att det bör införas en bestämmelse som begränsar en parts möjlighet att under pågående skiljeförfarande väcka talan vid domstol om samma fråga, dvs. skiljemännens behörighet. Regeringen föreslår därför att det i lagen föreskrivs att en domstol mot en parts bestridande inte får pröva en talan om skiljemännens behörighet om ett skiljeförfarande har inletts. Rättegångshindret bör enligt regeringen vara dispositivt och ska alltså beaktas endast efter invändning från motparten. Det nya rättegångshindret ska inte gälla konsumenter i de fall ett skiljeavtal har träffats med en näringsidkare innan en tvist uppstod.

Skiljeförfarandet

När det gäller ett skiljeförfarande som påkallats mot flera motparter föreslår regeringen att det införs en ordning där tingsrätten utser skiljemän för alla parter om motparterna inte kan enas om valet av skiljeman. Denna ordning bör enligt regeringen gälla i ett skiljeförfarande där det finns fler än två parter och där parterna inte har bestämt hur skiljemännen ska utses. Tingsrätten ska på ansökan av en motpart utse skiljemän för alla parter, och en skiljeman som redan har utsetts av den påkallande parten ska samtidigt entledigas.

Vidare anser regeringen att en parts möjlighet att påverka valet av en ny skiljeman när den ursprungliga skiljemannen inte kan fullfölja uppdraget bör stärkas. Regeringen föreslår att tingsrätten ska utse den skiljeman som föreslås av den part som utsåg den ursprungliga skiljemannen, om inte särskilda skäl talar emot det.

Regeringen föreslår även att när ett skiljeförfarande avskrivs ska det avgöras genom ett beslut och inte som hittills genom en skiljedom. Ett avgörande som innebär att skiljemännen avslutar skiljeförfarandet utan att avgöra de frågor som har lämnats till dem ska således ske i form av beslut. Med avskrivning avses såväl avskrivning efter återkallelse som avskrivning av annat skäl.

Av propositionen framgår att det i lagen om skiljeförfarande inte finns någon reglering om möjligheten att lägga samman skiljeförfaranden. En sammanläggning av skiljeförfaranden kan enligt regeringen ha flera fördelar. Regeringen anser därför att det är motiverat att införa en dispositiv bestämmelse om sammanläggning i lagen om skiljeförfarande. Förslaget innebär att ett skiljeförfarande får sammanläggas med ett annat skiljeförfarande om parterna samtycker till det; det är till fördel för handläggningen och samma skiljemän har utsetts i båda förfarandena. När det finns skäl för det får skiljeförfarandena särskiljas.

Lagen om skiljeförfarande innehåller inte heller några bestämmelser om vilken materiell rätt skiljemännen ska tillämpa när de avgör tvisten. För att tydliggöra vad som redan får anses vara gällande rätt anser regeringen att det

bör införas en bestämmelse om att tvisten ska avgöras med tillämpning av den lag eller det regelverk som parterna har kommit överens om. Regeringen föreslår vidare att det anges i lagen att skiljemännen ska bestämma vilken lag som ska tillämpas om parterna inte har träffat en sådan överenskommelse. Det ska dock inte anges närmare hur skiljemännen ska göra denna bedömning.

I och med att den nu föreslår en reglering av tillämplig materiell rätt anser regeringen att det finns skäl att i lagen även reglera skälighet och billighet. Principen om partsautonomi inom skiljeförfarande anses innebära att parterna kan avtala om att skiljemännen ska avgöra tvisten efter skälighet och billighet. Lagen om skiljeförfarande saknar bestämmelser om detta. Regeringen föreslår därför att det föreskrivs att skiljemännen får grunda skiljedomen på skälighet och billighet endast om parterna har bestämt det.

Regeringen föreslår vidare att det i lagen klargörs att en skiljeman ska vara inte bara opartisk utan även oberoende. Tillägget innebär inte någon ändring i sak eftersom begreppet opartisk i den hittillsvarande lydelsen har ansetts omfatta även oberoende. Regeringen anser även att ordet "platsen" för förfarandet ska ersättas med begreppet "säte". Sätet ska anges som en ort i Sverige. Med begreppet "säte" anpassas terminologin till vad som anses vara den internationellt sett vanligaste på området.

Klanderprocessen

Ett av huvudsyftena med skiljeförfarande är att parternas tvist ska kunna lösas på ett snabbt och effektivt sätt. Detta bör enligt regeringen i möjligaste mån även prägla klanderprocessen. Även om de nuvarande reglerna om upphävande av skiljedomar på det stora hela är ändamålsenliga anser regeringen att det finns skäl att överväga hur klanderprocessen kan effektiviseras.

Att förkorta klanderfristen till två månader skulle enligt regeringen vara en lämplig avvägning mellan att ge parterna tillräckligt med tid för förberedelse av en klandertalan och att effektivisera klanderprocessen. Regeringen föreslår därför att tidsfristen för att angripa en skiljedom genom klander förkortas från tre till två månader. Även fristen för att angripa ett avgörande om ersättning till skiljemännen föreslås förkortas till två månader.

Vidare anför regeringen att en av de klandergrunder som oftast åberopas är uppdragsöverskridande. I dag ställs inte något krav på att ett uppdragsöverskridande ska ha påverkat utgången. Regeringen anser att det bör införas ett krav på att uppdragsöverskridandet sannolikt ska ha inverkat på utgången, för att en skiljedom ska upphävas på den grunden.

Regeringen föreslår även att det bör införas ett krav på prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande av hovrättens avgörande. Syftet med förslaget är att Högsta domstolen lättare ska kunna begränsa sin prövning till vissa prejudikatfrågor. Krav på prövningstillstånd gäller dock inte när överklagandet gäller hovrättens beslut att avvisa ett överklagande.

Engelska i klander mål

När det gäller språket redovisas i propositionen att skiljeförfaranden inte sällan handläggs på engelska, och i nära hälften av målen under senare år har det klandrade skiljeförfarandet handlagts på engelska. Att inte i viss utsträckning ha möjlighet att fortsätta att processa på skiljeförfarandets språk kan enligt regeringen innebära både merkostnader och förlust av tid. Regeringen redovisar dock att det redan i dag förekommer att vissa handlingar lämnas in på engelska i klander mål. Skriftlig bevisning på engelska som åberopats i skiljeförfarandet lämnas i allmänhet in i sitt originalskick utan översättning. Det kan också förekomma att ett vittne hörs direkt på engelska utan tolkning om alla i målet är överens om det och inga åhörare finns i salen.

Att underlätta för parterna i klanderprocessen att använda engelska bedöms innebära fördelar för parterna både tids- och kostnadsmässigt. En sådan reform skulle enligt regeringen också kunna bidra till att öka Sveriges konkurrenskraft som skiljedomsland. Regeringen anser därför att det bör införas en möjlighet att ta upp muntlig bevisning på engelska utan tolkning till svenska. Regeringens förslag innebär att hovrätten, i mål om skiljemännens behörighet, ogiltighet, klander och ändring av skiljedom, får besluta att ta upp muntlig bevisning på engelska utan tolkning till svenska om en part begär det. Bestämmelsen föreslås även gälla för rättegången i Högsta domstolen.

Vad gäller skriftliga handlingar finns redan enligt gällande rätt en möjlighet att tillåta att dessa lämnas in på engelska, utan att de översätts till svenska. Detta gäller såväl skriftväxlingen som skriftlig bevisning. Regeringen föreslår därför ingen lagändring i den delen.

Regeringen är däremot inte beredd att föreslå en möjlighet att använda engelska mer generellt i skriftväxlingen eller vid muntliga förhandlingar. Att gå över till en ordning där domstolen håller en förhandling på engelska skulle kräva insatser när det gäller bl.a. kompetensförsörjning och utbildning som inte står i proportion till antalet ärenden där det skulle bli aktuellt med engelska som rättegångsspråk. En sådan ordning skulle också enligt regeringen vara svår att förena med kravet på offentlighet.

Skiljedomskostnaderna

I propositionen redovisas att en talan om ersättning till skiljemännen eller någon av dem handläggs som ett tvistemål i tingsrätten. Regeringen anser dock att de få ärenden som gäller ersättning till skiljemännen bör kunna hanteras enligt ett regelverk som medger en snabbare prövning än vad tvistemålsreglerna i tingsrätten ger utrymme för. Regeringen föreslår därför att en sådan talan om ersättning i stället ska handläggas som ett domstolsärende enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden. En sådan ändring skulle enligt regeringen ge processekonomiska fördelar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att de föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 1 mars 2019. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla om skiljeförfarandet har inletts före ikraftträdandet.

De nya rättegångsbestämmelserna om tillämplig processordning för beslut om ersättning till skiljemännen och om upptagning av muntlig bevisning på engelska föreslås dock gälla för mål och ärenden som har inletts efter ikraftträdandet även om skiljeförfarandet inleddes före ikraftträdandet. På liknande sätt föreslår regeringen att det nya kravet på prövningstillstånd i Högsta domstolen ska gälla för överklaganden av avgöranden från hovrätten som meddelas efter ikraftträdandet, även om skiljeförfarandet och målet i hovrätten inleddes före ikraftträdandet.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformade och att de bör antas.

Särskilda yttranden

1. En modernisering av lagen om skiljeförfarande (M, C, KD, L)

Tomas Tobé (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Johan Hedin (C), Kristina Axén Olin (M), Ingemar Kihlström (KD), Juno Blom (L) och Magnus Oscarsson (KD) anför:

Vi ställer oss bakom propositionen, men vill här ändå understryka att det på sikt kan finnas anledning att överväga om engelska kan användas i större utsträckning i klanderprocessen för att underlätta för parterna att fortsätta processa på skiljeförfarandets språk. Vi anser att det skulle innebära fördelar för parterna både tids- och kostnadsmässigt om man underlättar för parterna att även i klanderprocessen använda engelska. En sådan reform skulle också kunna bidra till att öka Sveriges konkurrenskraft som skiljedomsland.

2. En modernisering av lagen om skiljeförfarande (V)

Linda Westerlund Snecker (V) anför:

Jag ställer mig bakom propositionen, men vill i detta sammanhang ändå framhålla att det enligt min mening finns skäl att vara kritisk till vissa delar av skiljeförfarandet i sig.

Min främsta kritik gentemot skiljeförfarandet är att det inte är tillräckligt transparent. Jag har inget emot att företag avgör tvister i en skiljedomsstol som båda uppfattar som opartiska. Det jag är kritisk mot är att skiljeförfarandet även används i tvister mellan företag och stater, t.ex. i handels- och investeringsavtal. Jag anser inte att företag ska kunna stämma stater i förfaranden utanför det ordinarie rättssystemet. Även om det mest verkningsfulla skulle vara att införa ett förbud i Sverige mot skiljeförfaranden mellan stater och företag är jag tyvärr medveten om att det inte är genomförbart. Jag anser dock inte att den här typen av avtalskonstruktioner ska användas och är framför allt kritisk till att Sverige, och andra stater, ingår dessa avtal.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:257 En modernisering av lagen om skiljeförfarande:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:116) om skiljeförfarande.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utsökningsbalken.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:116)
om skiljeförfarande

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1999:116) om skiljeförfarande dels att 2, 8, 14, 16, 22, 27, 31, 34, 36, 41, 43, 44, 46–48, 50, 52 och 54 §§ och rubriken närmast före 43 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 4 a, 23 a, 27 a och 45 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Skiljemännen får pröva sin egen behörighet att avgöra tvisten. *Detta hindrar inte en domstol från att på begäran av en part pröva frågan. Skiljemännen får fortsätta skiljeförfarandet i avvaktan på domstolens avgörande.*

Även om skiljemännen i ett beslut under förfarandet funnit att de är behöriga att avgöra tvisten är deras beslut inte bindande. I fråga om talan mot en skiljedom som innefattar ett avgörande om behörigheten gäller bestämmelserna i 34 och 36 §§.

Föreslagen lydelse

2 §

Skiljemännen får pröva sin egen behörighet att avgöra tvisten.

Om skiljemännen i ett beslut har funnit att de är behöriga att avgöra tvisten, får den part som är missnöjd med beslutet begära att frågan prövas av hovrätten. Talan ska väckas senast trettio dagar från det att parten fick del av beslutet. Skiljemännen får fortsätta skiljeförfarandet i avvaktan på domstolens avgörande.

I fråga om talan mot en skiljedom som innefattar ett avgörande om behörigheten gäller 34 och 36 §§.

4 a §

En domstol får inte mot en parts bestridande pröva en talan om skiljemännens behörighet i ett visst skiljeförfarande på annat sätt än som anges i 2 §, om talan har väckts sedan skiljeförfarandet inletts.

Första stycket gäller inte i mål mellan en konsument och en näringsidkare, om konsumenten för

talans om att ett skiljeavtal har gjorts gällande mot honom eller henne i strid med 6 §.

8 §

En skiljeman *skall* vara opartisk.

En skiljeman *ska* vara opartisk och oberoende.

En skiljeman *skall* på yrkande av en part skiljas från sitt uppdrag, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för skiljemannens opartiskhet. En sådan omständighet *skall* alltid anses föreligga

En skiljeman *ska* på yrkande av en part skiljas från sitt uppdrag, om det finns någon omständighet som kan rubba förtroendet för skiljemannens opartiskhet *eller oberoende*. En sådan omständighet *ska* alltid anses föreligga

1. om skiljemannen själv eller någon närstående till skiljemannen är part eller annars kan vänta beaktansvärd nytta eller skada av tvistens utgång,

2. om skiljemannen eller någon närstående till skiljemannen är ledamot av styrelsen för ett bolag eller någon annan sammanslutning som är part eller annars är ställföreträdare för en part eller för någon annan som kan vänta beaktansvärd nytta eller skada av tvistens utgång,

3. om skiljemannen som sakkunnig eller annars har tagit ställning i tvisten eller hjälpt en part att förbereda eller utföra sin talan i tvisten, eller

4. om skiljemannen har mottagit eller förbehållit sig ersättning i strid med 39 § andra stycket.

14 §

Skall parterna var för sig välja skiljeman och *har* den ena parten i en begäran om skiljedom enligt 19 § underrättat motparten om sitt val av skiljeman, är motparten skyldig att inom trettio dagar från mottagandet av underrättelsen skriftligen underrätta den första parten om sitt val av skiljeman.

Om parterna var för sig *ska* välja skiljeman och den ena parten i en begäran om skiljedom enligt 19 § *har* underrättat motparten om sitt val av skiljeman, är motparten skyldig att inom trettio dagar från mottagandet av underrättelsen skriftligen underrätta den första parten om sitt val av skiljeman. *En part som på detta sätt har underrättat motparten om sitt val av skiljeman får inte återkalla valet utan motpartens samtycke.*

En part som på detta sätt har underrättat motparten om sitt val av skiljeman får inte utan motpartens samtycke återkalla valet.

Låter motparten bli att utse skiljeman inom den angivna tiden, *skall* tingsrätten på ansökan av den första parten utse skiljeman.

Om motparten *låter* bli att utse skiljeman inom den angivna tiden, *ska* tingsrätten på ansökan av den första parten utse skiljeman.

Om ett skiljeförfarande har påkallats mot flera motparter och dessa inte kan enas om valet av

skiljeman, ska tingsrätten på ansökan av en motpart, inom den frist som anges i första stycket, utse skiljemän för alla parter och samtidigt skilja en redan utsedd skiljeman från uppdraget.

16 §

Om en skiljeman avgår eller skiljs från uppdraget, *skall* tingsrätten på ansökan av en part utse en ny skiljeman. Om skiljemannen inte kan fullgöra uppdraget på grund av omständigheter som uppkommit efter valet, *skall* i stället den som ursprungligen haft att göra valet utse en ny skiljeman. Vid detta val tillämpas 14 och 15 §§. Tiden för att utse en ny skiljeman är även för den part som begärt skiljedomen trettio dagar och räknas för alla från det att den som *skall* utse skiljemannen har fått kännedom om det.

Om en skiljeman avgår eller skiljs från uppdraget *på grund av omständigheter som förelåg när skiljemannen utsågs, ska* tingsrätten på ansökan av en part utse en ny skiljeman. *Om skiljemannen utsågs av en part ska tingsrätten, om inte särskilda skäl talar emot det, utse den person som parten föreslår till ny skiljeman.*

Om skiljemannen inte kan fullgöra uppdraget på grund av omständigheter som *har* uppkommit efter valet, *ska* i stället den som ursprungligen haft att göra valet utse en ny skiljeman. Vid detta val tillämpas 14 § *första och andra styckena* och 15 §. Tiden för att utse en ny skiljeman är även för den part som *har* begärt skiljedomen trettio dagar och räknas för alla från det att den som *ska* utse skiljemannen har fått kännedom om det.

22 §

Parterna bestämmer *platsen för* *förfarandet*. *Annars bestämmer skiljemännen platsen för förfarandet.*

Skiljemännen får hålla sammanträde på annan *plats* i Sverige eller utomlands om inte parterna har bestämt något annat.

Parterna bestämmer *vilken ort i Sverige som ska vara skiljeförfarandets säte*. *Om parterna inte har gjort detta, ska skiljemännen bestämma sätet.*

Skiljemännen får hålla sammanträde på *en annan ort* i Sverige eller utomlands, om inte parterna har bestämt något annat.

23 a §

Ett skiljeförfarande får sammanläggas med ett annat skiljeförfarande om parterna samtycker till det, det är till fördel för handläggningen och samma skiljemän har utsetts i båda förfarandena. Om det finns skäl för det, får skiljeförfarandena särskiljas.

27 §

De frågor som har lämnats till skiljemännen avgörs genom skiljedom. *Avslutar* skiljemännen skiljeförfarandet utan att avgöra dessa frågor *sker* det också genom skiljedom.

Om parterna förliks får skiljemännen på deras begäran stadfästa förlikningen i en skiljedom.

Andra avgöranden, som inte tas in i en skiljedom, betecknas beslut.

Skiljemännens uppdrag anses slutfört när de har meddelat slutlig skiljedom, om inte annat följer av 32 eller 35 §.

De frågor som har lämnats till skiljemännen avgörs genom skiljedom. *Om* skiljemännen *avslutar* skiljeförfarandet utan att avgöra dessa frågor, *ska* det också göras genom skiljedom, *utom i fall som avses i tredje stycket.*

Andra avgöranden, som inte tas in i en skiljedom, betecknas beslut. *Även ett avgörande om avskrivning av ett skiljeförfarande betecknas beslut. För ett sådant beslut gäller dock i tillämpliga delar vad som föreskrivs om skiljedom i denna lag.*

Skiljemännens uppdrag anses slutfört när de har meddelat slutlig skiljedom, om inte *något* annat följer av 32 eller 35 §.

27 a §

Twisten ska avgöras med tillämpning av den lag eller det regelverk som parterna har kommit överens om. Om inte annat framgår av parternas överenskommelse, ska en överenskommelse om att ett visst lands lag ska tillämpas anses innebära en hänvisning till det landets materiella rätt och inte till landets lagvalsregler.

Om parterna inte har träffat en överenskommelse enligt första stycket, ska skiljemännen bestämma vilken lag som ska tillämpas.

Skiljemännen får grunda skiljedomens på skälighet och billighet

endast om parterna har bestämt det.

31 §

En skiljedom *skall* vara skriftlig och undertecknas av skiljemännen. Det är tillräckligt att domen är undertecknad av flertalet skiljemän om orsaken till att inte samtliga skiljemän undertecknat *skiljedomen* är angiven i *denna*. Parterna får bestämma att skiljenämndens ordförande ensam undertecknar skiljedomen.

I skiljedomen *skall* dagen för dess meddelande och platsen för skiljeförfarandet anges.

Skiljedomen *skall* genast tillställas parterna.

En skiljedom *ska* vara skriftlig och undertecknas av skiljemännen. Det är tillräckligt att domen är undertecknad av flertalet skiljemän om orsaken till att inte samtliga skiljemän *har* undertecknat *den* är angiven i *skiljedomen*. Parterna får bestämma att skiljenämndens ordförande ensam undertecknar skiljedomen.

I skiljedomen *ska* dagen *då* den meddelas och skiljeförfarandets säte anges.

Skiljedomen *ska* genast lämnas eller sändas till parterna.

34 §

En skiljedom som inte kan angripas enligt 36 § *skall* efter klander helt eller delvis upphävas på talan av en part

1. om den inte omfattas av ett giltigt skiljeavtal mellan parterna,
2. om skiljemännen har meddelat dom efter utgången av den tid som parterna bestämt *eller om de annars har överskridit sitt uppdrag*,

3. om skiljeförfarande enligt 47 § inte borde ha ägt rum i Sverige,

4. om en skiljeman har utsetts i strid med parternas överenskomelse eller denna lag,

5. om en skiljeman på grund av någon omständighet som anges i 7 eller 8 § har varit obehörig, eller

6. om det annars, utan partens vållande, i *handläggningen* har förekommit något fel som sannolikt har inverkat på utgången.

En part har inte rätt att åberopa en omständighet som *han* genom att delta i förfarandet utan invändning eller på annat sätt får anses ha avstått från att göra gällande. Enbart genom att *parten* har utsett

En skiljedom som inte kan angripas enligt 36 § *ska* efter klander helt eller delvis upphävas på talan av en part

2. om skiljemännen har meddelat dom efter utgången av den tid som parterna bestämt,

3. om skiljemännen *har* överskridit sitt uppdrag på ett sätt som sannolikt *har* inverkat på utgången,

4. om skiljeförfarande enligt 47 § inte borde ha ägt rum i Sverige,

5. om en skiljeman har utsetts i strid med parternas överenskomelse eller denna lag,

6. om en skiljeman på grund av någon omständighet som anges i 7 eller 8 § har varit obehörig, eller

7. om det annars, utan partens vållande, har förekommit något fel i *handläggningen* som sannolikt *har* inverkat på utgången.

En part har inte rätt att åberopa en omständighet som *parten* genom att delta i förfarandet utan invändning eller på annat sätt får anses ha avstått från att göra gällande. Enbart genom att *en part* har utsett

skiljeman *skall han* inte anses ha godtagit skiljemännens behörighet att avgöra den hänskjutna frågan. Att en part kan ha förlorat rätten enligt första stycket 5 att åberopa en omständighet som anges i 8 § följer av 10 och 11 §§.

Talan *skall* väckas inom *tre* månader från den dag då parten fick del av skiljedomen eller, om rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § har *ägt rum*, inom *tre* månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse. En part får efter fristens utgång inte åberopa en ny klandergrund till stöd för sin talan.

skiljeman *ska parten* inte anses ha godtagit skiljemännens behörighet att avgöra den hänskjutna frågan. Att en part kan ha förlorat rätten enligt första stycket 6 att åberopa en omständighet som anges i 8 § följer av 10 och 11 §§.

Talan *ska* väckas inom *två* månader från den dag då parten fick del av skiljedomen eller, om *en* rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § har *gjorts*, inom *två* månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse. En part får efter fristens utgång inte åberopa en ny klandergrund till stöd för sin talan.

36 §

En skiljedom som innebär att skiljemännen avslutat förfarandet utan att pröva de frågor som lämnats till avgörande av dem får helt eller delvis ändras på talan av en part. Talan *skall* väckas inom *tre* månader från den dag då parten fick del av domen eller, om rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § har *ägt rum*, inom *tre* månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse. Skiljedomen *skall* innehålla en tydlig hänvisning om vad en part som vill angripa domen *skall* göra.

En talan enligt första stycket som enbart rör en fråga som avses i 42 § är tillåten om skiljedomen innebär att skiljemännen har ansett sig vara obehöriga att pröva tvisten. Om *skiljedomen* innebär något annat, får en part som vill angripa beslutet klandra *skiljedomen* enligt bestämmelserna i 34 §.

En skiljedom som innebär att skiljemännen *har* avslutat förfarandet utan att pröva de frågor som lämnats till avgörande av dem får helt eller delvis ändras på talan av en part. Talan *ska* väckas inom *två* månader från den dag då parten fick del av domen eller, om *en* rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § har *gjorts*, inom *två* månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse. Skiljedomen *ska* innehålla en tydlig hänvisning om vad en part som vill angripa domen *ska* göra.

En talan enligt första stycket som enbart rör en fråga som avses i 42 § är tillåten om skiljedomen innebär att skiljemännen har ansett sig vara obehöriga att pröva tvisten. Om *avgörandet* innebär något annat, får en part som vill angripa beslutet klandra *avgörandet* enligt bestämmelserna i 34 §.

41 §

En part eller en skiljeman får hos tingsrätten *föra talan mot* skiljedomen om ersättning till skiljemännen. Talan *skall* väckas av en part inom *tre* månader från den dag då parten fick del av domen och av en

En part eller en skiljeman får *ansöka* hos tingsrätten *om ändring av* skiljedomen *när det gäller* ersättning till skiljemännen. *Ansökan ska ges in* av en part inom *två* månader från den dag då parten fick del av

skiljeman inom samma tid från skiljedomens meddelande. *Har rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § ägt rum, skall talan väckas av en part inom tre månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse och av en skiljeman inom samma tid från den dag då skiljedomen fick sin slutliga lydelse. Skiljedomen skall innehålla en tydlig hänvisning om vad en part som vill föra talan mot domen i denna del skall göra.*

Dom, varigenom ersättningen till en skiljeman sätts ned, gäller även för den part som inte fört talan.

Forumfrågor och talefrister

Talan mot en skiljedom enligt 33, 34 och 36 §§ tas upp av hovrätten inom vars domkrets skiljeförfarandet har ägt rum. Är platsen för skiljeförfarandet inte angiven i skiljedomen får talan väckas hos Svea hovrätt.

Hovrättens avgörande får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att avgörandet överklagas, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Talan beträffande ersättningen till en skiljeman tas upp av tingsrätten på platsen för skiljeförfarandet. Är platsen för skiljeförfarandet inte angiven i skiljedomen får talan väckas hos Stockholms tingsrätt.

domen och av en skiljeman inom samma tid från skiljedomens meddelande. *Om en rättelse, komplettering eller tolkning enligt 32 § har gjorts, ska ansökan ges in av en part inom två månader från den dag då parten fick del av skiljedomen i dess slutliga lydelse, och av en skiljeman inom samma tid från den dag då skiljedomen fick sin slutliga lydelse. Skiljedomen ska innehålla en tydlig hänvisning om vad en part som vill angripa domen i denna del ska göra. En ansökan handläggs enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.*

Ett beslut som innebär att ersättningen till en skiljeman sätts ned gäller även för den part som inte har ansökt om ändring.

Forumfrågor och talefrister *m.m.*

43 §

En talan enligt 2 § andra stycket, 33, 34 eller 36 § tas upp av hovrätten inom vars domkrets skiljeförfarandet har eller har haft sitt säte. Om skiljeförfarandets säte inte är bestämt eller inte är angivet i skiljedomen, får talan väckas hos Svea hovrätt.

Hovrättens avgörande får inte överklagas. Hovrätten får dock tillåta att avgörandet överklagas, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen. *Prövningstillstånd krävs för att Högsta domstolen ska pröva hovrättens avgörande. Detta gäller dock inte vid överklagande av ett beslut som innebär att hovrätten har avvisat ett överklagande av ett hovrättsavgörande.*

En ansökan enligt 41 § tas upp av tingsrätten i den ort där skiljeförfarandet har haft sitt säte. Om sätet för skiljeförfarandet inte är angivet i skiljedomen, får ansökan tas upp av Stockholms tingsrätt.

44 §

Ansökningsärenden om att utse en skiljeman eller att skilja en skiljeman från uppdraget tas upp av tingsrätten i den ort där någon av parterna har *sitt* hemvist eller av tingsrätten *på platsen för* skiljeförfarandet. Ansökan får även tas upp av Stockholms tingsrätt. Motparten *skall* om möjligt ges tillfälle att yttra sig innan ansökan bifalls. *Avser* ansökan en skiljemans skiljande från uppdraget bör även skiljemanen höras.

Ansökan om bevisupptagning enligt 26 § tas upp av den tingsrätt som skiljemännen har bestämt. *Saknas* ett sådant beslut tas ansökan upp av Stockholms tingsrätt.

Har tingsrätten bifallit en ansökan om att utse en skiljeman eller att skilja en skiljeman från uppdraget, får beslutet inte överklagas. Inte heller annars får tingsrättens avgörande enligt 10 § tredje stycket överklagas.

Ansökningsärenden om att utse en skiljeman eller att skilja en skiljeman från uppdraget tas upp av tingsrätten i den ort där någon av parterna har *sin* hemvist eller av tingsrätten *i den ort där* skiljeförfarandet *har sitt säte*. Ansökan får även tas upp av Stockholms tingsrätt. Motparten *ska* om möjligt ges tillfälle att yttra sig innan ansökan bifalls. *Om* ansökan *avser* en skiljemans skiljande från uppdraget, bör även skiljemannen höras.

En ansökan om bevisupptagning enligt 26 § tas upp av den tingsrätt som skiljemännen har bestämt. *Om* ett sådant beslut *saknas* tas ansökan upp av Stockholms tingsrätt.

Om tingsrätten *har* bifallit en ansökan om att utse en skiljeman eller att skilja en skiljeman från uppdraget, får beslutet inte överklagas. Inte heller annars får tingsrättens avgörande enligt 10 § tredje stycket överklagas.

45 a §

I mål enligt 2 § andra stycket, 33, 34 eller 36 § får hovrätten på begäran av en part ta upp muntlig bevisning på engelska utan tolkning till svenska.

Första stycket gäller även för rättegången i Högsta domstolen.

46 §

Denna lag tillämpas på skiljeförfaranden *som äger rum* i Sverige även om tvisten har internationell anknytning.

Denna lag tillämpas på skiljeförfaranden *med säte* i Sverige, även om tvisten har internationell anknytning.

47 §

Ett skiljeförfarande enligt denna lag får inledas i Sverige, om skiljeavtalet innebär att förfarandet *skall äga rum* i Sverige eller skiljemännen eller ett skiljedomsinstitut i enlighet med avtalet har bestämt att förfarandet *skall äga rum* i Sverige

Ett skiljeförfarande enligt denna lag får inledas i Sverige, om skiljeavtalet innebär att förfarandet *ska ha sitt säte* i Sverige eller skiljemännen eller ett skiljedomsinstitut i enlighet med avtalet har bestämt att förfarandet *ska ha sitt säte* i Sverige

eller motparten annars samtycker till det.

Ett skiljeförfarande enligt denna lag får också inledas i Sverige mot en part som har hemvist här eller annars skulle kunna sökas i tvisten vid svensk domstol, om inte skiljeavtalet innebär att förfarandet *skall äga rum* utomlands.

I andra fall får skiljeförfaranden enligt denna lag inte äga rum i Sverige.

eller *om* motparten annars samtycker till det.

Ett skiljeförfarande enligt denna lag får också inledas i Sverige mot en part som har *sin* hemvist här eller annars skulle kunna sökas i tvisten vid svensk domstol, om inte skiljeavtalet innebär att förfarandet *ska ha sitt säte* utomlands.

48 §

Har ett skiljeavtal internationell anknytning, *skall* den lag som parterna kommit överens om tillämpas på avtalet. *Har* parterna inte träffat någon sådan överenskommelse tillämpas lagen i det land där förfarandet med stöd av parternas avtal har *ägt rum* eller *skall äga rum*.

Första stycket tillämpas inte på frågan, *huruvida* en part var behörig att ingå skiljeavtalet eller var behörigen företrädd.

Om ett skiljeavtal *har* internationell anknytning *ska* den lag som parterna kommit överens om tillämpas på avtalet. *Om* parterna inte *har* träffat någon sådan överenskommelse, tillämpas lagen i det land där förfarandet med stöd av parternas avtal har *haft sitt säte* eller *ska ha sitt säte*.

Första stycket tillämpas inte på frågan *om* en part var behörig att ingå skiljeavtalet eller var behörigen företrädd.

50 §

Vad som sägs i 26 och 44 §§ om bevisupptagning under skiljeförfarande i Sverige gäller även *beträffande* skiljeförfaranden som *äger rum* utomlands, om förfarandet grundar sig på ett skiljeavtal och den fråga som lämnats till skiljemännen enligt svensk lag får avgöras av skiljemän.

Det som sägs i 26 och 44 §§ om bevisupptagning under skiljeförfarande i Sverige gäller även *för* skiljeförfaranden som *har sitt säte* utomlands, om förfarandet grundar sig på ett skiljeavtal och den fråga som lämnats till skiljemännen enligt svensk lag får avgöras av skiljemän.

52 §

En skiljedom som meddelas utomlands anses som utländsk.

Vid tillämpning av denna lag anses en skiljedom vara meddelad i det land där *platsen för* förfarandet är belägen.

Vid tillämpning av denna lag anses en skiljedom vara meddelad i det land där förfarandet *har sitt säte*.

54 §

En utländsk skiljedom erkänns och verkställs inte i Sverige, om den part *mot vilken* skiljedomen åberopas visar

1. att parterna enligt tillämplig lag saknade behörighet att ingå

En utländsk skiljedom erkänns och verkställs inte i Sverige, om den part *som* skiljedomen åberopas *mot* visar

1. att parterna enligt tillämplig lag saknade behörighet att ingå

skiljeavtalet eller inte var behörigen företrädda eller att skiljeavtalet är ogiltigt enligt den lag som enligt parternas överenskommelse *skall* tillämpas eller, i avsaknad av varje anvisning i sådant hänseende, enligt lagen i det land där skiljedomen har meddelats,

2. att den part, *mot vilken* skiljedomen åberopas, inte i *vederbörlig* ordning har underrättats om tillsättandet av skiljeman eller om skiljeförfarandet eller av annan orsak inte *varit i stånd* att utföra sin talan,

3. att skiljedomen behandlar en tvist som inte avsetts med eller omfattas av parternas begäran om skiljedom, eller att skiljedomen innehåller beslut i en fråga som faller utanför skiljeavtalet, dock *skall*, om beslut i en fråga som omfattas av uppdraget kan skiljas från beslut som faller utanför uppdraget, den del av skiljedomen som omfattas av uppdraget erkänns och verkställas,

4. att skiljenämndens tillsättande eller dess sammansättning eller skiljeförfarandet strider mot vad parterna avtalat eller, om avtal om detta saknas, mot lagen i det land där förfarandet har *ägt rum*, eller

5. att skiljedomen ännu inte blivit bindande för parterna eller att den undanröjts eller dess verkställighet skjutits upp av behörig myndighet i det land där den meddelats eller enligt vars lag den meddelats.

skiljeavtalet eller inte var behörigen företrädda eller att skiljeavtalet är ogiltigt enligt den lag som enligt parternas överenskommelse *ska* tillämpas eller, i avsaknad av varje anvisning i sådant hänseende, enligt lagen i det land där skiljedomen har meddelats,

2. att den part *som* skiljedomen åberopas *mot* inte i *rätt* ordning har underrättats om tillsättandet av skiljeman eller om skiljeförfarandet, eller av *någon* annan orsak inte *har kunnat* utföra sin talan,

3. att skiljedomen behandlar en tvist som inte avsetts med eller omfattas av parternas begäran om skiljedom, eller att skiljedomen innehåller beslut i en fråga som faller utanför skiljeavtalet, dock *ska*, om beslut i en fråga som omfattas av uppdraget kan skiljas från beslut som faller utanför uppdraget, den del av skiljedomen som omfattas av uppdraget erkänns och verkställas,

4. att skiljenämndens tillsättande eller dess sammansättning eller skiljeförfarandet strider mot vad parterna avtalat eller, om avtal om detta saknas, mot lagen i det land där förfarandet har *haft sitt säte*, eller

5. att skiljedomen ännu inte *har* blivit bindande för parterna eller att den *har* undanröjts eller dess verkställighet *har* skjutits upp av *en* behörig myndighet i det land där den *har* meddelats eller enligt vars lag den *har* meddelats.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2019.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande om skiljeförfarandet har inletts före ikraftträdandet. Trots det tillämpas de nya bestämmelserna om

a) tillämplig processordning i 41 § och möjligheten att ta upp muntlig bevisning på engelska i 45 a § i de mål och ärenden som inleds i domstol efter ikraftträdandet, och

b) krav på prövningstillstånd i 43 § andra stycket för överklaganden av avgöranden från hovrätten som meddelas efter ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 och 15 §§ utsökningsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §¹

Verkställighet får under de förutsättningar som anges i detta kapitel äga rum på grund av följande exekutionstitlar:

1. domstols dom, utslag eller beslut,
2. förlikning som är stadfäst av domstol och medlingsöverenskommelse som har förklarats verkställbar av domstol,
3. godkänt strafföreläggande, godkänt föreläggande av ordningsbot eller godkänt avgiftsföreläggande,
4. skiljedom,
5. förbindelse angående underhållsbidrag,
6. förvaltningsmyndighets beslut som enligt särskild föreskrift får verkställas,
7. handling som enligt särskild föreskrift får läggas till grund för verkställighet, och
8. Kronofogdemyndighetens utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning samt europeiskt betalningsföreläggande som har förklarats verkställbart av Kronofogdemyndigheten.

Det som i balken sägs om dom gäller, om inte annat föreskrivs, i tillämpliga delar även domstols utslag eller beslut, Kronofogdemyndighetens utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning samt europeiskt betalningsföreläggande som har förklarats verkställbart av Kronofogdemyndigheten.

2. förlikning som är stadfäst av *en* domstol och medlingsöverenskommelse som har förklarats verkställbar av *en* domstol,
 4. skiljedom *eller beslut om avskrivning av ett skiljeförfarande*,
 6. förvaltningsmyndighets beslut som enligt *en* särskild föreskrift får verkställas,
 7. handling som enligt *en* särskild föreskrift får läggas till grund för verkställighet, och
- Det som i balken sägs om dom gäller, om inte annat föreskrivs, i tillämpliga delar även domstols utslag eller beslut, Kronofogdemyndighetens utslag eller beslut i mål om betalningsföreläggande eller handräckning samt europeiskt betalningsföreläggande som har förklarats verkställbart av Kronofogdemyndigheten. *Vidare gäller det som sägs i balken om skiljedom även beslut om avskrivning av skiljeförfarande.*

¹ Senaste lydelse 2011:862.

15 §²

Skiljedom som grundas på skiljeavtal får verkställas, om *En skiljedom* som grundas på skiljeavtal får verkställas, om

1. skiljeavtalet inte innehåller något förbehåll om rätt för part att föra talan mot domen eller, när ett sådant förbehåll finns, tiden för parts talan har gått ut utan att talan har förts, och

2. domen uppfyller föreskrifterna om skriftlighet och undertecknande i 31 § första stycket lagen (1999:116) om skiljeförfarande.

I fråga om ersättning till skiljeman får skiljedomen verkställas, om

1. *tiden för parts talan mot domen i denna del har gått ut utan att talan har väckts* och 1. *domen i denna del inte har angripits inom föreskriven tid*, och

2. domen uppfyller föreskrifterna om skriftlighet och undertecknande i 31 § första stycket lagen (1999:116) om skiljeförfarande. 2. domen uppfyller föreskrifterna om skriftlighet och undertecknande i 31 § första stycket lagen om skiljeförfarande.

Svaranden *skall* alltid ges tillfälle att yttra sig innan verkställighet sker. Svaranden *ska* alltid ges tillfälle att yttra sig innan verkställighet sker.

Om verkställighet av en skiljedom som omfattas av en sådan överenskommelse om inskränkning i parternas rätt att föra talan mot skiljedomen som anges i 51 § lagen (1999:116) om skiljeförfarande gäller vad som föreskrivs där. Om verkställighet av en skiljedom som omfattas av en sådan överenskommelse om inskränkning i parternas rätt att föra talan mot skiljedomen som anges i 51 § lagen om skiljeförfarande, gäller vad som föreskrivs där.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2019.

² Senaste lydelse 1999:118.